

Illustrasjon: Tom Roar Holbein

Mølla - Minner & Muligheter

Rapport fra to framtidsverksteder

LARS UELAND KOBRO

TF-notat nr 29/2009

TF-notat

Tittel:	Mølla – Minner og muligheter. Rapport fra to framtidsverksteder
TF-notat nr:	29/2009
Forfatter(e):	Lars Ueland Kobro
Dato:	12.6.2009
Gradering:	Åpen
Antall sider:	40
ISBN:	978-82-7401-303-2
ISSN:	0802-3662
Pris:	160,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Mølla, Hammerdalen i Larvik - Framtidsverksted
Prosjektnr.:	20090360
Prosjektleder:	Lars Ueland Kobro
Oppdragsgiver(e):	Verdiskapningsprogrammet i Hammerdalen

Resymé:

Notatet dokumenterer arbeidet med planlegging og gjennomføring av to framtidsverksteder for verdiskapningsprosjektet i Hammerdalen, Larvik. Prosjektet er knyttet opp til en sterkt deltakerbasert produksjon og vurdering av idekonsepter for Mølla – en bygning på ca 10 000 m² sentralt plassert i Hammerdalen. Prosjektet presenterer fire ulike framtidskonsepter.

Telemarksforskning, Boks 4, 3833 Bø i Telemark. Org. nr. 948 639 238 MVA

Forord

Dette er en rapport fra to idéverksteder. Et idéverksted er et sted hvor man arbeider systematisk og samordnet metodisk, men med flere ulike aktørperspektiver. Der hvor alle tenker likt, tenkes det ikke mye. - Målet med et framtidswerksted er derfor å kombinere tvisyn med framdrift. De rammene og det innholdet som vi legger opp til skal nettopp gi rom for forskjellighet i tankeproduksjon, samtidig med at alle jobber i samme prosess – omtrent som i et verksted.

Ulike dialogkonferanser, som våre framtidswerksteder er en avart av, blir mer og mer vanlig i takt med demokratisering og økt kunnskap i organisasjoner og samfunn. Vårt framtidswerksted har både et sluttresultat og et underveis-resultat som mål.

Sluttresultatet er at Verdiskapningsprogrammet som koordinerende instans og Fritzøe eiendom som representerer grunneieren skal finne grunnlag i de idékonseptene som beskrives, til å gå videre i utviklingen av Mølla. Underveisresultatet er at den mobiliseringen og den entusiastiske deltakelsen som verkstedene har ført til, skal gi arbeidet med utvikling av Hammerdalen generelt og Mølla spesielt, et bredere eierskap og positiv interesse hos personer og miljøer med betydning for prosjektet, enn tilfelle var før prosjektet.

Telemarksforskning takker alle involverte som uten betaling, på ren godvilje, har deltatt med tid, pasjon og kunnskap i dette prosjektet.

BØ, 15.6.2009

Lars Ueland Kobro

Forsker

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning.....	9
2. Foresight.....	13
2. 1. Framtidsverkstedet	13
2. 2. Første framtidswerksted	14
2.3. Mellomfase	18
2. 4. Annet framtidswerksted	19
2.5. Nærmere om konseptene.....	20
3. Avslutning	33
Referanser	35
Appendiks	37

Sammendrag

Verdiskapningsprogrammet for Hammerdalen er ett av 11 pilotprosjektet under Riksantikvarens Verdiskapningsprogram for kulturminner. Formålet med Hammerdalsprosjektet er å bidra til at områdets unike kulturarv blir tatt i bruk i utvikling av ny virksomhet, verdier og kunnskap til beste for lokalsamfunnet Larvik og næringslivet i regionen. Bygningskonseptet Mølla er et monumentalt og svært sentralt bygg med både fysisk og symbolsk tyngde i området.

Verdiskapningsprogrammet og Fritzøe eiendom har bedt Telemarksforskning om å fasilitere et foresightprosjekt for Mølla for å bringe fram flere ulike bilder av hva komplekset kan brukes til i framtida.

Det er gjennomført to framtidsverksteder – workshops – med bred deltakelse hvor en rekke ideer er beskrevet og videreutviklet i en fase hvor første framtidsverksted åpnet opp og annet verksted konkretiserte og ”analyserte”.

Resultatet av prosessen er at det i dag sannsynligvis er et langt bredere ”eierskap” og interesse for Møllas framtidsstrategier, enn tilfelle var før prosjektet. Konkret er fire idekonsepter beskrevet som grunnlag for videre strategiske beslutninger. Disse fire er: *Kunstfabrikken – Bibliotek/museum/rådhus – Sansenes hus* og *Teaterservice*.

Det knyttet seg i sluttfasen av verksted to særlig interesse til et nytt konsept for bibliotekdrift, som vi kan kalle ”bibliotek utenfor boksen”; en kombinasjon av bibliotek, lokalsamfunnservice, kunnskapsmiljø og opplevelser som i England går under betegnelsen Idea Store (”Idébutikken”).

Det ligger ikke i mandatet til prosjektet å evaluere de konseptideene som kommer opp. Vår rolle som prosjektfasilitatorer er å legge til rette for en prosess som virker etter hensikten. Og hensikten er å åpne opp for nye ideer, elte dem i en dialogbasert prosess og føre framtidsperspektiver inn i de strategiske diskusjonene som verdiskapningsprosjektet vil og må ta.

1. Innledning

Hammerdalen mellom Farrisvannet og Larviksfjorden i Larvik kommune er et av arnestedene for den første industrialiseringen i Norge/Danmark. Området har inntil få år siden vært et forholdsvis lukket næringsområde med skiftende industriproduksjon gjennom 600 år. Treschow Fritzøes industriaktivitet i området er avviklet og området er i dag åpnet opp og inkorporert i samlet plan for sentrum og havneutvikling i Larvik (Kommuneplanen 2006).

Området har på svært kort tid endret karakter og rommer i dag museum, treningssenter, kunstnerverksteder, atelier, gallerier, ingeniør- og konsulentbedrifter, reklamebyrå, kafé, m.m. Kommunens kulturskole, en privat stiftelse for dans (barn og ungdom) og kulturscenen ”Sliperiet” er også lokalisert i området. Kulturhuset Bølgen åpnes ved sjøkanten der Hammerdalen løper ut i fjorden, i oktober 2009 og Farris Bad hotell åpnet på stranden 100 meter lenger vest, tidligere i år. Mellom disse ligger et nytt bolig- og forretningskompleks; Fritzøe Brygge. - Men store områder, og ikke minst et stort bygg gjenstår.

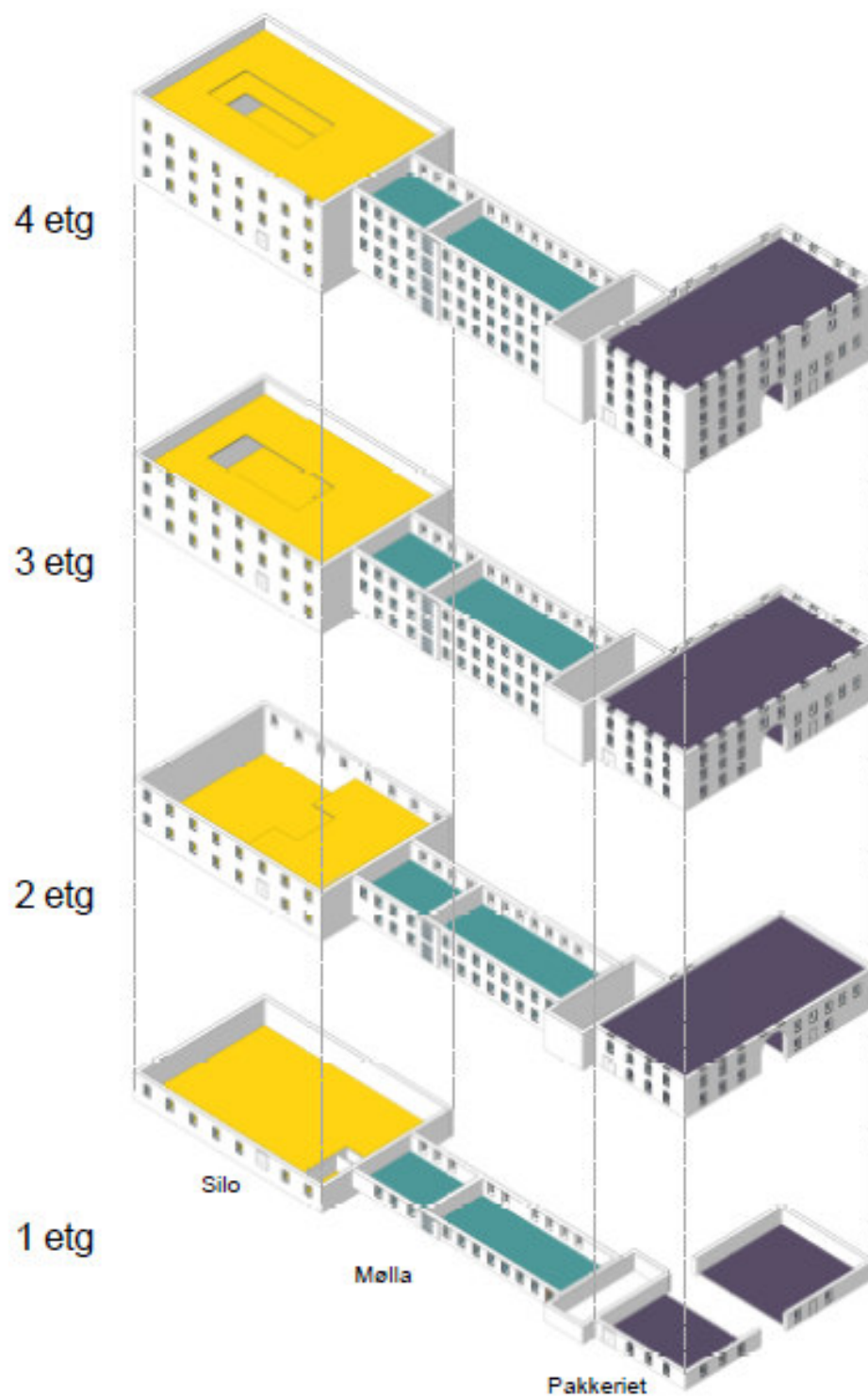
Mølla er et monumentalt, sammensatt bygningskompleks, som i sin nåværende form er en sammenbygging av flere separate bygninger, bygget i perioden 1872 – 1991. Bygget består i hovedsak av tre komponenter: Pakkeriet, Mølledelen og Siloene. Bygget er på nesten 10 000 m² fordelt over fem etasjer.

I Pakkeridelen er det i dag etablert et kunstnerfelleskap; Mølla Atelierfelleskap med ca. 20 kunstnere.

Verdiskapningsprogrammet for Hammerdalen er ett av 11 pilotprosjektet under Riksantikvarens Verdiskapningsprogram for kulturminner. Formålet med Hammerdalsprosjektet er å bidra til at områdets unike kulturarv blir tatt i bruk i utvikling av ny virksomhet, verdier og kunnskap til beste for lokalsamfunnet Larvik og næringslivet i regionen. Se www.ra.no/verdiskapningsprogrammet og www.fritzoebbruk.no

Det er styringsgruppa for Verdiskapningsprosjektet som er bestiller av framtidswerkstedet i tett samarbeid med Fritzøe Eiendom. Møllekomplekset er et komplisert bygg

som både har bygningsdetaljer og materialbruk med sterke positive visuelle symbolverdier for forståelse og opplevelse av området og delvis bygningskomponenter og detaljer uten særlig høy verneverdig eller praktisk verdi. Den største utfordringen er imidlertid å fastslå byggets praktiske og visuelle verdi i forhold til framtidig bruk, fordi byggets framtidige bruk ikke er fastlagt. Man kjenner ganske godt til Møllas historie, men vi står foreløpig litt rådløse overfor dens framtid. Foreløpige beregninger som Fritzøe eiendom har fått gjennomført, viser at en konvensjonell utbedring av bygningsmassen til moderne blandingsbruk næring og kultur, beløper seg til minst 120 mill kr. Eieren av eiendommen Treschow Fritzøe, har imidlertid et genuint ønske om å utvikle bygget i tråd med verdiskapningsprosjektets formål til noe mer, eller annet, enn et konvensjonelt ”forretningsbygg” med teglsteinsfasade i en industrihistorisk kullisse.

Figur 1. Aksiom av Mølla, utviklet av Dark arkitekter

2. Foresight

Livet leves framlengs, men det forstås baklengs.

Søren Kierkegaard

Ulike *foresightmetoder* kan anvendes i planprosesser og prosjektutvikling der målet er å få et bredere tilfang av ideer og innspill enn det konvensjonelle planprosesser gjør. Foresight er en samlebetegnelse på deltakerbaserte, tilrettelagte prosesser med systematisk innsamling av framtdsrelevant kunnskap hvor en heterogen gruppe i fellesskap utvikler framtdsperspektiver på mellomlang og lang sikt der målet er å forbedre dagens beslutninger og forankre disse hos viktige aktører. (Se www.forskningsradet.no/foresight)

Foresightmetoder passer godt i situasjoner hvor bedrifter eller organisasjonen trenger innovasjon og hvor det er vilje og mot til å åpne seg for uvante perspektiver, kreative innspill og reell innflytelse fra miljøer og personer som normalt ikke inngår i organisasjonens strategiske ledelse. Foresightmetodikk anses å passe spesielt godt i situasjoner hvor man i plan- eller strategisammenheng forholder seg til komplekse, parallelle flerfaglige og/eller grenseoverskridende tverrfaglige problemstillinger. Selv om man ikke kan forutsi framtiden, kan man altså bruke ulike forskningsbaserte modeller og metoder for å forberede seg på den, og dermed bli bedre i stand til å skape den.

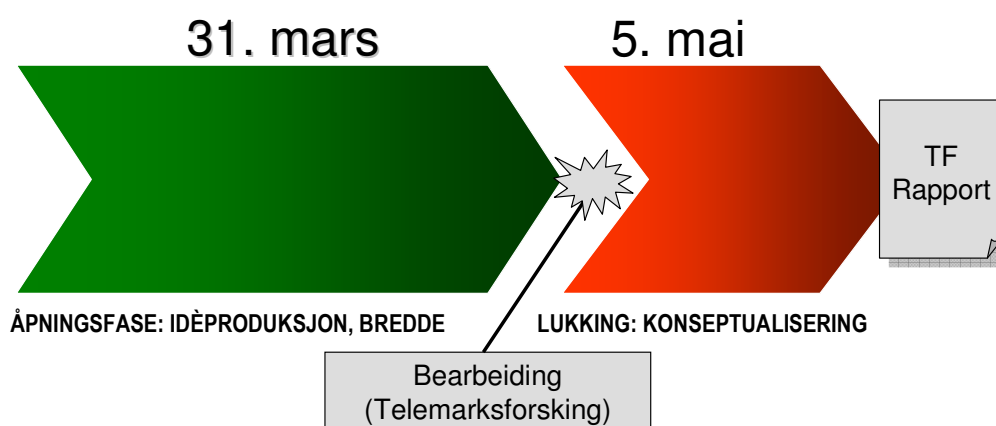
I vår metodikk benytter vi som regel, også i dette prosjektet, en enkel modell – IGP hvor I, står for individuell refleksjon; G, står for gruppesamtaler; P, står for plenum. I en stadig skifting mellom disse tre formatene skapes det erfaringsmessig en åpen, tillitsfull og lærende prosess. (Gaustad i Magma, oktober 2008.)

2. 1. Framtdsverkstedet

Framtdsverkstedet ble organisert som to workshops med ca. en måneds tid i mellom. Det ligger læringsteoretiske/pedagogiske begrunnelser bak valg av rammer og opplegg for foresight-workshops. Fysiske rammer har stor betydning for arbeidet

fordi mentale prosessene stimuleres ulikt av ulike rammer. Faglig innhold, fasilitering (metode for ivaretagelse av form, framdrift og retning i den deltakerbaserte arbeidsprosessen) og fysiske rammer bør understøtte hverandre. Målet med det innledende arbeidet for Framtidsverksted 1 var åpning, mens målet med framtidswerksted 2 var konseptualisering og nærmere ”analyse” av noen avgrensninger i forhold til ideproduksjonen i verksted 1.

Figur 1. Illustrasjon på foresightprosessens faser

2. 2. Første framtidswerksted

Det første framtidswerkstedet, 31. mars ble gjennomført som en workshop med et bredt sammensatt aktørbilde hvor målet var å åpne opp for innspill av mange slag. 80 personer fra ulike deler av samfunnslivet ble invitert. Det ble tatt få hensyn til representativitet. Utvalget ble foretatt av Telemarksforskning etter innspill/diskusjon med Fritzøe eiendom v/Lisbeth Svanes og Larvik kommune v/ Jan Arvid Kristengård. Invitasjon ble laget og sendt elektronisk til 80 personer. 67 personer takket ja til å komme, 53 deltakere møtte. Se deltakerliste i appendiks 1.

I tillegg til det programmet Telemarksforskning hadde lagt opp, inviterte Fritzøe Eiendom på middag på nyåpnede Farris Bad, umiddelbart etter verkstedet. Vi underslår ikke muligheten av at dette medvirket positivt til det høye deltakertallet...

Verkstedet ble arrangert i Sliperiet. Deltakerne ble aktivisert på forskjellige måter, de sto rundt gruppebordene, vandret under individuell refleksjon og laget fiskesuppelunsj i fellesskap, med veiledning fra profesjonell sjømatkokk fra Stavern. Rommet var organisert slik at deltakerne satt i kinosaloppsett mens ny kunnskap ble formidlet – såkalte ”Postkort fra omverden”, samt et faglig foredrag om foresight, mens deltakerne måtte stå og gå i forbindelse med produksjon og fangst av egne og andres ideer.

Foresightmetoder legger stor vekt på dialog og deltakelse. Likevel skal prosessen være kunnskapsbasert, det var derfor viktig å få inn kvalifiserte kunnskapsbidrag ved prosessens begynnelse. Vi startet derfor framtidsverksted 1 med en befaring i Mølla med innsiktsfull guiding av Fritzøe eiendoms driftssjef. Videre hadde vi invitert eksterne foredragsholdere for å presentere ”Postkort fra omgivelsene”. Formålet var å løse opp eventuelle fasttømrede oppfatninger av hva møllebygget hadde vært og kunne være. Postkortene som ble levert i form av billedrike powerpoint-presentasjoner var:

- Trond Åsheim, direktør i Union Eiendomsutvikling AS, Drammen
- Per-Harald Nilson, første leder av USF i Bergen og styreformann for Tou Scene i Stavanger, By- og utviklingsdirektør i Sandnes kommune
- Jan-Egil Woll, tidligere museumssjef for Moss museum, nå informasjonssjef i Moss kommune, sentral i utviklingen av Mossebyen
- Alv Skogstad Aamo, Arkitekt i Dark arkitekter
- Iben Brinch Jørgensen og Are Thorkildsen, stipendiater HIVE
- Andreas Lindahl Flaaten, ”gründerelev” fra Thor Heyerdahl videregående skole og Ungt Entreprenørskp i Vestfold. Muntlig beretning
- I tillegg holdt Lars Ueland Kobro et innledende foredrag om foresight m.v.

Foredragene kan, med unntak av foredraget til Jørgensen/Thorkildsen og Flaaten, lastes ned fra prosjektets hjemmeside: www.fritzoeverk.no

Foredragene ble ”stukket inn” underveis i prosessen som ellers besto av gruppearbeid. – 8 grupper arbeidet i seks timer med spørsmålsstillingen ”*Hva kan Møllebygget brukes til i framtida?*” For å stimulere kreativ tenkning, gjorde vi oss bruk av ulike fasiliteringsverktøy; utdeling av rollekort, 360-graders evaluering etc. Gruppene arbeidet først med å avgrense et framtidskonsept, deretter arbeidet de med fem ulike dimensjoner ved konseptene: Hensyn til Møllekunstnere/Lønnsomhet/Publikum/Stedets ånd/Byutvikling.

Proessen førte fram til 9 skissemessige konsepter:

1. Vann på Mølla

Fra vannkraft til skaperkraft. - Konseptet bygger på ideen om et publikumsområde i sentrum av bygningen; Møllehjulet Kafé. Kulturarkvaliteter genererer kommersiell virksomhet innenfor ulike kunnskap- og opplevelsesemner: Historieformidling, kunst, mat, utdanningstilbud m.v. Et sentralt poeng i konseptet er kunnskapsutveksling på tvers av generasjoner. Konf. Kronprinsparets prosjekt med samme formål.

2. Larvik Hus

En klar ide om å dele bygningskomplekset i tre nivåer/etasjer med sideordnede funksjoner i hvert nivå: 1. Bibliotek og museum; 2. Utdanning, inkubator og annen kunnskapsvirksomhet; 3. Kunstnere, boliger og atelier.

3. Larvik Sansestasjon

Larvik jernbanestasjon er lagt inn i Mølla. Oppover i etasjene er det handel, basarliknende utslag og virksomheter knyttet til smak, lukt og andre sanseprodukter. Samtidig er det utviklet world class virksomhet innenfor lydstudio/design, 3D visualisering og andre ”sansenæringer”. Et cluster for kompetansekrevende sanse- næringer.

Tilleggskomponenter: Senter for scenekunst og mote, med vekt på kostymer, haute couture, m.v. Tate Modern Nordic.

4. Larvik Universet

Senter for dialog og debatt. Innhold: bibliotek, historisk museum og et kunstnersenter, foruten en Arne Nordheim ”Silofon”. Musikk som produseres i møllesiloer.

5. Skattkammeret

Biblioteket er byggets hjerte. Dette gir liv og vitalitet til tre soner: 1. Arbeid og utdanning som er mindre og større virksomheter, nisjebutikker, kompetansetilbydere. 2. Opplevelser som er gallerier, museumsutstillinger/gjenstander, skulpturer m.v. spredd i hele anlegget og en original boligdel med ”silohotellrom”, vandrehjem, leiligheter for kunstnere og annen lavkost ”gjennomtrekksleiligheter” (”skillmissehybler”?!)

6. Mølla

Langsiktige offentlige leietakere som bunnplanke. HIVE og museumsvirksomhet som viktige komponenter. Prosjektverksteder og prosjektsaler for både bildekunst og scenekunst. Ikke publikumsscener, men sted for innøving, studier, forsøksvirksomhet etc.

7. Mølla Kultur & Kunnskapspark

Nye studietilbud innenfor nye kompetanseområder – HIVE. Bibliotek, Kunstens hus med Senter for Kvinner & Kunst. Kultur næringer innen for design; grafisk design, industrideign m.v.

8. Milles Mølle

Fire elementer integrert og i synergisk samspill: Kunstnersenter/FoU virksomhet med inkubator tjeneste/Kreative næringer/Fellestjenester og fellesrom.

Deltakerne arbeidet med kombinasjon av individuell refleksjon, gruppearbeid og plenumssesjoner.

9. Larvik Rådhus

Originalt, funksjonelt og profesjonelt rådhus for Larvik kommune.

2.3. Mellomfase

I mellomfasen mellom verksted arbeidet vi med redigering og bearbeiding av resultatene fra gruppearbeidet i verksted 1. Gruppene i det første verkstedet arbeidet forholdsvis mye uavhengig av hverandre, av den grunn ble det skapt en hel del likartede, eller tilnærmet likartede ideer. Bakgrunnsnotater fra gruppene, som vi også samlet inn, viste at samme ide hadde fått ulike begreper i sluttnotatene fra gruppene. Det var derfor grunnlag for en del opprydding og sortering for å identifisere det reelle spennet i besvarelsene.

Utover den rent redaksjonelle oppryddingen, hadde mellomfasen også en varsomt evaluerende funksjon. Vi gikk systematisk gjennom ”postkortene” og trakk ut det vi fra Telemarksforskning vurderte som relevant erfaringsmaterieell for prosjektet. Vi konfererte både Trond Åsheim (Union Brygge) Per-Harald Nilsson (USF og Thau) og Alv Skogstad Aamo (Dark arkitekter) i denne fasen. Vi hadde et møte med Fritzøe eiendom hvor vi rapporterte og drøftet vår foreløpige oppsummering etter verksted 1, og vi diskuterte foreløpige skisser med Bård Jervan i Mimir AS som også deltok i første verksted.

I invitasjonen til framtidswerkstedene forut for første samling var datoene for begge verkstedene anført, deltakerne var derfor invitert til å delta ved begge anledninger. Det ble likevel sendt en påminnelse om verksted 2 til alle deltakerne som deltok på samling 1.

I denne påminnelsen ble det understreket at annen samling skulle ha en annen karakter enn verksted 1. Det ble lagt vekt på at ideer skulle avgrenses og konseptualiseres og at det dermed ikke var påkrevet med like bred deltakelse som ved første verksted. Hensikten med denne beskjeden var å etablere egenvurdering blant deltakerne om hensiktsmessigheten av å delta på verksted 2. Det lå et bevisst ønske fra vår side om at annen workshop ikke skulle ha samme bredde og ”iderikdom” som den første. Målet var å etablere en arbeidskultur preget av målrettethet og konkrete

tisering. Dette førte, som forventet, til at aktørbildet ble noe endret i forhold til første verksted. Se deltakerliste i appendiks 1.

2. 4. Annet framtidsverksted

Verksted 2 var en direkte oppfølging av det første, hvor innspill og framtidspresentasjoner fra første verksted som nevnt ovenfor, var sortert, bearbeidet og redigert av Telemarksforskning i mellomtiden. Vi hadde spisset og ryddet konseptbeskrivelsene fra første samling. Disse ble presentert for deltakerne i form av 4 mer konkretiserte konsepter. I tillegg utviklet Telemarksforskning et ”Wild card” utenom prosessen, mens gruppene arbeidet med sitt. (Punkt 5 nedenfor)

Deltakerne grupperte seg etter hvilke konsept de ønsket, eller følte seg mest kompetente til å bidra med videreutvikling av.

Konseptene var:

1. *Kunstfabrikken*

Et senter for kunstvisning, kunstproduksjon og kunst/kulturutdanning.

2. *Offentlig service*

Et konsept med bibliotek, museum og rådhusfunksjoner

3. Sansenes hus

Et konsept ”Til sans og samling”. Et klynge-hus for samling av sanse-opplevelser, sanse-bedrifter og sanse-kompetanse

4. Teaterservice

Teaterverksted, sceneteknikkutdanning, produksjoner – ikke visning. Et konsept for opplæring og produksjon av sceneteknikk, kostymer, kulisser m.m. for norske teateroppsetninger.

5. Second hand – bruktbuikkssenter

(Ikke utviklet i gruppearbeid, presentert av Telemarksforskning som supplement)

Et ”kjøpesenter” for second hand møbler og innbo, et Finn.no i real world. Norges største kjøpesenter for gjenbruks kvalitetsvarer.

2.5. Nærmere om konseptene

Gruppene fikk i oppgave å arbeide med konseptene så langt de rakk etter seks overskrifter i rekkefølge:

1. Konseptets visjon og kjerneverdier
2. Virksomhetsidé
3. Swot-analyse (styrker, svakheter, trusler og muligheter)
4. Best praksis – gode eksempler på andre som har lykket
5. Rombehov
6. Skjebnens seks dører – hvilke tre dører må det bankes på og åpnes for å lykkes, og bak hvilke tre dører bor det troll som kan ødelegge konseptet?

De seks temaene er alminnelige emner fra oppbygging av forretningsplaner slik for eksempel Innovasjon Norge, Sparebankstiftelsen, DNB-Nor og andre – med variasjoner – operere med. Det femte og sjettepunktet er tilført av oss, det femte fordi

det er naturlig når man snakker om et bygg; det sjette fordi vi erfarer at det representerer en kvalitet i forretningsplanarbeid om deltakerne ”tvinges” til å samle visjon, verdier og Swot-analyse i en konkret identifikasjon av hvilke ”neste skritt” det er klokt, henholdsvis uklokt, å ta.

Ikke alle gruppene arbeidet like disiplinert med de seks fasene. Det skyldes hovedsakelig tre forhold: Ikke alle fasene/temaene i forretningsplan-disposisjonen ble oppfattet som like relevante for alle fire gruppene, og enkelte temaer engasjerte/motiverte sterkere enn andre. Fasiliteringen fra vår side var i tillegg forholdsvis løst strukturert, noe som ga rom for litt ulike gruppebesvarelser etter de to før nevnte årsakene.

1. Kunstfabrikken

Et senter for kunstvisning, kunstproduksjon og kunst/kulturutdanning. Kunst og kunsthåndverk, utstillinger, bibliotek, litteraturhus – foredrag, utdanningstilbud, møteplass for debatt og meningsutveksling.

Kunder/brukere:

Leietakere – kunstnere kulturformidlere

Larviks befolkning – regional og nasjonal, innenfor nisjer (studenter, etc)

Konkurransefortrinn

Et enestående tilbud i Larvik, trolig også i Vestfold hvis vi skynder oss...

Gode muligheter for kompetansedeling, samarbeidsprosjekter, innovativ kunst- og kulturproduksjon. Interessant for turister.

SWOT-analyse:

Svakhet: Eierne har svak kompetanse på utvikling/tilrettelegging for kulturnæringer. Larvik er en liten by i randsonen/skyggen av det som skjer kulturelt i sentrale strøk/Oslo.

Styrke: Økonomisk vilje og bæreevne for langsiktig satsing fra grunneier. Betydelige synergieffekter som vil virke tiltrekkende – selvforsterkende, hvis vi kommer inn i den gode spiral.

Trusler: Husleiesatser som raskt øker med konseptets suksess og som gjør det umulig å drive kunstvirksomhet i Mølla.

Muligheter: Økt vekt på kunst og kreative næringer, vekst, tilflytning. Kompetansedeling gir innovasjon, oppsiktsvekkende ny og spennende kunst i Mølla.

Best praksis:

USF i Bergen er foregangsmodellen.

Fokus på innhold, lave kostnader under ombygging, langsiktige forutsigbare kontrakter for kunstnerne, mangfoldighet og blanding av ”lukkede” verksteder og åpne publikumsområder. Enkel arkitektur, fabrikkaktig.

Rombehov

Kornsilo: Utadrettet virksomhet, Stein Erik Hagens Art-Expo, deler av bibliotekets virksomhet/litteraturhuset, forum for debatt og samfunnsdialog, deler av museet.

Møllebygget: Undervisning, Cafe og club-scene

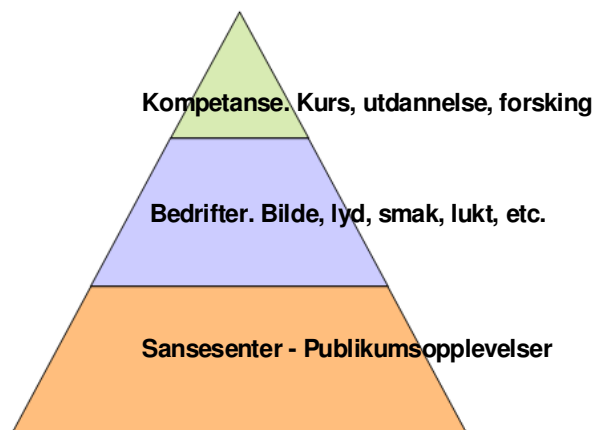
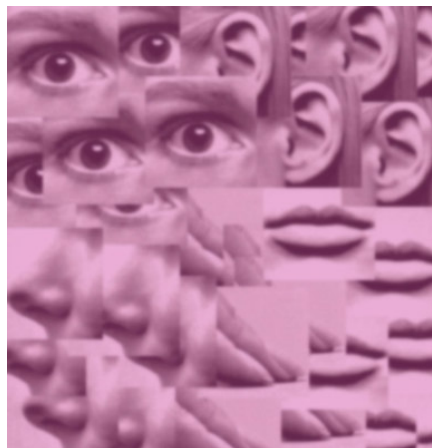
Pakkeriet: Produksjonsverksteder, visningsrom for husets kunstnere, gjesteatelier.

Hvor går vi herfra?

Viktige dører som kan bringe oss videre:

- En permanent møteplass, dialog for videre prosess: ”Nætteknekker’n”
- Klok strategi for innhold og bygningsmessig struktur (aktører og plassering)
- Riktige rammebetingelser fra gårdeier
- Viktig at prosessen tilføres/holder sin *energi*. Motivasjon/optimisme er viktig!

2. Sansenses hus

Til sans og samling! - Et sted for sanseopplevelser – sanserelatert utdanning og sansebasert næringsvirksomhet. Ekte, nysgjerrig og utforskende - stimulere, utfordre og overraske. Eksperimentere med ”den 6. sans”?

Et tverrfaglig, flersanselig, nasjonalt kompetansesenter for sanseindustri.

Larvik – sansenes by (?)

Kunder/brukerne for publikumsdelen: Barn og barnefamilier primært

- **For bedriftsdelen:** Etablerere og etablerte bedrifter innenfor bilde, lyd, smak, lukt. Bedrifter som bidrar til sanseopplevelser eller er underleverandører til ”sanseindustrien”.

- **For kompetansedelen:** HIVE, forsknings og utviklingsenheter, spesialiserte, tverrfaglige forskningsprosjekter, på sikt; etablering av egen forskningsenhet?

SWOT-analyse:

Styrke: Flexibilitet i bygget og omgivelsene, flexibilitet i konseptet, framtidsrettet, god beliggenhet i Norge, sentralt med gode kommunikasjonsmidler.

Svakheter: Størrelsen, mange nye ting uten faglig forankring i Larvik pt. Avhengig av et bredt partnerskap som engasjeres samtidig – må over kritisk masse i første forsøk.

Trusler: Ikke får snøballen til å rulle, krav til inndekning fra starten, inngangen må på plass tidlig. Bygget må beholde sitt industrielle/kulturhistoriske kvalitet samtidig

med at sansevirkingskraften vil kreve topp moderne fasiliteter.

Muligheter: ?

Best praksis

Best praksis må spores opp. Vi må finne gode eksempler innenfor alle sansekategorier. Identifisere og begeistre ambassadører og ”helte” på hvert felt.

Veien videre

Identifisere miljøer, personer, prosjekter og kompetanseområder. Rekruttere entusiastiske og kunnskapsrike isbrytere.

Farer: Krav til bygg og bruksmåter, ombyggingskostnader.

3. Teaterservice

Utdanning og kommersiell virksomhet som server teaterproduksjoner på scener og langs vei i hele Norge.

Konseptet støtter opp under visjonen for byutvikling, støtter opp under verdiene bak styrkingen av den fysiske kulturelle infrastrukturen.

En utdanning som representerer fornying, ungdom som vil jobbe med teater/scene men ikke nødvendigvis framme på scenen. Nasjonal/internasjonale ambisjoner. Drevet fram av produksjonsmiljø/kompetanse som representerer høy faglig kvalitet, mangfold bak scenen, flere praksisområder.

”Hellige” elementer er: beholde stedets genuine historiske miljø. Industri/næring inn i en ny tid. Larvik viser vei.

Produkter, kunder og konkurransefortrinn

Utdanning:

- Høgskole, gir studenter
- Kurs/konferanser , gir byliv og kompetanse -> tiltrekker seg profesjonelle produksjonsmiljøer; -> hever kvaliteten på lokale produksjoner.

Kunder:

- Profesjonelle kulturinstitusjoner(nasjonalt, regionalt og lokalt)
- Hotell
- Større næringsaktører
- Destinasjonsselskaper
- Arrangører av større idrettsarrangement

Konkurransefortrinn:

- Mange lokale scener av ulik størrelse til bruk i utdanning
- Sentral infrastruktur for studenter og kursdeltakere (fly, tog, buss, ferge)
- Tilgang på helhetskompetanse i produksjoner (alt på ett sted)
- Prisfordel ved helhetlige "kompetansepakker"
- Allerede nasjonale kontakter etablert
- Høgskolen i Vestfold åpen for "utviklingsstudier" i Larvik
- Helhetlig kreativt miljø fra Tollboden til Hammerdalen
- Beliggenhet ved fjord og elv.

Behov:

Miljø for gründere innen kulturnæringer

Nasjonal utdanning i scenetekniske fag

Profesjonelle institusjoner ønsker godkjent kompetanse "bak scenen"

Privat og offentlig sektor vil ta "scenefagene" i bruk ved salg av sine budskap og produkter

SWOT-analyse

Svakheter:

- forutsetter offentlig støtte, nasjonal enighet i lokalisering
- forutsetter engasjement fra Høgskolen i Vestfold
- eksisterende lokalt kompetansemiljø lite utviklet?

- de største kjøperne er lokalisert i Oslo
- vil studenter søke på utdanningstilbudet?

Styrker:

- unikt tilbud i Norge
- svarer på et erkjent udekt behov
- har etablert nasjonale kontakter
- faller inn i ønsket utvikling for området (byplan)
- en langsiktig grunneier å forholde seg til
- støtter opp under satsninger på kultur som byutviklingsfaktor
- infrastrukturen, svært enkel adkomst
- gode erfaringer med samhandling mellom offentlige og private aktører

Trusler:

- andre byer/høgskoler tar ideen (Oslo)
- Mølla kan bli en isolert bydel
- Kostnader ved tilpasset bruk av Mølla
- Lokalisert for nærme de andre nordiske utdanningstilbudene?
- Vedtak i andre retninger fra kritiske samarbeidspartnere (Høgskole)
- Tidsfaktoren, liten framdrift

Muligheter:

- Bidrar til å sette Larvik sterke på kartet
- Bidrar til å etablere en "studentby" med et tydelig kulturimage
- Bidrar til å utvikle generell attraktivitet, godt omdømme
- Bidrar til høyere nivå på innholdet i egne kulturinstitusjoner
- Bidrar til innovasjon og fornying av næringsstrukturen
- Bidrar til å utvikle mangfold i samfunnet
- Bidrar til å utvikle nettverk med omverden innen et strategisk satsningsområde
- Bidrar til å utvikle et nordisk/internasjonalt kompetansemiljø

Gode eksempler

- Nydalen
- Ålborg
- Newcastle
- Sterling

De gode eksemplene kjennetegnes av; åpne prosesser, samhandling mellom aktører, kompetanse og kvalitet og sentral beliggenhet.

Rombehev

Konseptet krever en skoledel med undervisningsrom, administrasjon, verksted-rom og sosiale rom / kafé etc. Rommene vil måtte dekke et spekter av kvaliteter fra normale arbeidsplasser - med krav til lys og luft - til røffere verksteder og visningsrom med stor høyde/snorloft. Et studenttall på en sceneteknisk linje for lys, lys, scenografi-elementer, kostyme etc. vil neppe ligge veldig høyt, med administrasjon og faglærere, kanskje 250 personer totalt. Areal pr student ligger normalt på 7 m² netto i nye prosjekter, brutto anslagsvis 10 m² og med spesialrom som i stor grad vil være nødvendig, anslås totalt areal å komme opp i 5000 m². Sannsynligvis er dette tallet noe høyt og det vil være rom for sambruk av Mølla både med eksisterende kunstnere - som vil ha god synergi med en høgskoleavdeling for sceneteknikk - og nye virksomheter, primært knyttet til film og scene.

Differensiering i forhold til ulikheter i program og behov vil være sentralt. Den smale midtdelen kan opprustes til fullverdige studieplasser og administrasjon, verksteder kan innredes i sammenheng med dagens "møllekunstnere" og opprettholde en røff karakter, mens Silobygget kan få et eller to dekker og forøvrig opprettholde store volumer med enkel standard. Sentralt for å oppnå en velfungerende helhet er en bedre kommunikasjon både mellom de ulike bygningsdelene og vertikal i byggen. Utvikling av de to eksisterende vertikale kjernene med nye trapper og heiser kan kobles til et nytt inngangsparti og kommunikasjonsareal foran midtbygget. En lett glasskonstruksjon foran fasaden med kafé/info/bibliotek etc., kan etableres med eksisterende teglvegg opprettholdt.

Skjebnens seks dører – "Gates to Hell or Heaven"

Gode dører:

1. "Høgskoledøra"; viktig med en offentlig støttet og drevet skole som basis, privat skole mer usikker og derved vanskeligere å finansiere byggeprosjektet på grunnlag av.
2. "Industrial light & magic" eller "Bentein Baardsen"; dvs. profilerte private aktører, gründere, sosiale entreprenører, virksomheter innenfor opplevelsesindustri

ri/underholdning/kunst som selger & kjøper tjenester innenfor de kompetansefelt som skolen underviser i og som fatter interesse for konseptet.

3. "Visningsrom", cafe, gallerier, kunstbokhandel etc. - dvs. "frynser" og supplerende programmer som bidrar til å gjøre Mølla relevant og interessant for en regional befolkning og etablere en kulturdestinasjon i Hammerdalen, i samspill med Museet, Sliperiet osv omkring ny plassdannelse.

Skumle dører:

4. "Uten skilt" - dvs. en innadvendt virksomhet, isolert fra byutvikling generelt og sjøfront/Hammerdalen spesielt.

5. "Glade amatører" - dvs. virksomhet som isolert sett kan være hyggelig for kunstnere, amatørskuespillere osv. men som ikke etablerer et nivå som kan bidra til en nødvendig kulturell infrastruktur for de nyetablerte kulturhus/scenene i regionen (nasjonen) og de etablerte frie teatergruppene/festivalene.

6. "Ymse" - dvs. tvetydig profil og identitet i forhold til virksomhet, ambisjon, kvalitet og innhold. Viskes ut og marginaliseres ved første budsjettkutt.

4. Bibliotek/museum/rådhus

Gruppen som jobbet med dette konseptet har ikke levert skriftlige notater.

Konseptueringen nedenfor er basert på våre egne notater fra gruppas presentasjon, samtaler med gruppas medlemmer i ettertid og notater fra de

delene av idé-konsepter fra første verksted som berører offentlige funksjoner. Ett

særlig interessant, både for gruppas medlemmer og øvrige deltakere i workshopen, var et innspill som kom opp i plenumsgjennomgangen etter gruppearbeidet. Det var Alv Skogstad Aamo fra Dark arkitekter som spilte inn noe erfaringsmaterieell fra et engelsk bibliotekkonsept; *Idea Store*. - Se egen beskrivelse i avsnitt nedenfor.

Generelt om konseptet

Konseptet har som ”forretningsidé” å samle ABM-funksjoner (arkiv, bibliotek og museum) i ett bygg ”ABM-Mølla”. ABM-sektoren nasjonalt er forholdsvis nylig integrert under felles politisk/administrativt regime gjennom opprettelsen av et eget direktorat: ABM-utvikling og en egen ”ABM-melding”; Stortingsmelding nr. 22 (1999-2000), "KJELDER TIL KUNNSKAP OG OPPLEVING". Det legges både i regional og nasjonal politikk stor vekt på å oppnå kvalitetsforbedringer og synergi-effekter mellom arkiv, bibliotek og museumstjenester, både i drift og brukerqualiteter ved å samordne innsatsen på disse områdene.

I forbindelse med museumskonsolidering i Vestfold og etableringen av Museums-senteret for magasinerings og konservering på Pindse i Sandefjord, har Larvik museum ikke det samme behovet for lagringsplass som tidligere. Den publikumsåpne delen av museet i Verkensgården er likevel knapp – det finnes mange temaer, store gjenstandssamlinger og interessante temaer som dagens museumslokaliteter ikke har plass til å eksponere overfor publikum. Fritzøekonsernets egen unike samling av gjenstander fra ovnsproduksjon i Hammerdalen er også et eksempel på undereksponte kulturminner i Larvik. Det har allerede en stund vært diskutert løselig, en mulighet for å frigjøre Nedre Verkensgården (Larvik museum) til annet formål, og flytte museumsvirksomheten til Mølla. Diskusjonen er ført videre inn i framtid-verkstedene, uten at konkret konseptuering er blitt gjort.

Også Larvik bibliotek har plassproblemer. Bibliotekets ”fjerde kløverblad” i Badeparken er aldri realisert og etter hvert som Fjordbyvisjonen realiseres, flytter byen lenger og lenger vekk fra nåværende bibliotek. I byutviklingsperspektiv er det ikke unaturlig å se for seg at biblioteket flytter ned til Larviks nye kulturelle sentrum Sanden-Hammerdalen.

Mølla er sannsynligvis for liten til å romme begge disse funksjonene.

I tillegg til ovenstående kom det i første verksted opp en dissens (!) i en av idégruppene hvor en av deltakerne svært gjerne ville ha med et konsept med rådhus videre i prosessen. Herved etterkommet!

Larvik kommunes sentraladministrasjon er i dag plassert i ”Bø-bygget” i Feyersgate, mens enkelte fagetater er plassert andre steder i kommunen. Ordførerkontor og politiske grupperom er plassert i Rombergata 4, mens kommunestyremøtene avholdes i Brannstasjonen. Det tilligger ikke denne oppsummeringen fra framtidswerkstedene å utrede i detalj hvilke muligheter som finnes for å organisere og eventuelt relokalisere Larvik kommunes rådhusfunksjoner. Vi mener likevel det kan være interessant, i lys av de oppspill som er kommet fra flere av gruppene i framtidswerkstedene, å peke på de mulighetene som ligger i å inkorporere servicefunksjoner og aksess til den partipolitiske aktiviteten i en kommune, i konseptet nedenfor.

Idea Store – et nytt bibliotek-konsept

Idea Store er et lokalsamfunnssenter for kunnskap og opplevelser. Tradisjonelt utlån av bøker, film og kunstverk kombineres med et bredt spekter av opplæringstiltak, karriereplanlegging, rådgivning, kurs, møtevirksomhet, kafeer, utstillinger og andre fritidsaktiviteter.

Ideen om et slikt bibliotekkonsept ”utenfor boksen” oppsto på grunnlag av en brukerundersøkelse i Øst-London. Undersøkelsen viste at folk var fornøyd med betjeningen på sine lokale bibliotek, men de var misfornøyd med det snevre bibliotekkonseptet. Brukerne ville ha et større spekter av tjenester med samme høye kvalitet men med større fleksibilitet og bredde i forhold til ordinære bibliotek. Undersøkelsen førte til at planer for et nytt bibliotek i området Tower Hamlets i East London ble reformulert. Dette åpnet veien for det første *Idea Store* bibliotekkonseptet i bydelen Bow, i 2002. Per dato er det åpnet ni *Idea Stores* i London.

Idea Store-konseptet er individuelt tilpasset sine respektive lokalsamfunns behov og utvikles alltid med en bred lokalsamfunnsmobilisering. Det er derfor uheldig om man på ett sted finner et ”best praksis” eksempel konsept og flytter det nærmest sjablongmessig over i annen lokalsamfunnskontekst.

Nærmere om *Idea Store*

Idea Stores skal være det første fysiske stedet folk oppsøker når de ønsker informasjon eller ny kompetanse utenfor Internett. *Idea Store* tilbyr opplæring, utdanning, bibliotek tjenester og livslang læring i et integrert lærings- og opplevelsesmiljø. Læringsmiljøet utformes *av og for* lokalsamfunnet. Det skal være et sted hvor folk kan komme for en kaffe, møte venner og ta en pause fra dagens ærender og forpliktelser. *Idea Store* skal utvikles med tilbud og relevans for folk i alle aldre og av ulik etnisk avstamning. Stedet designes på en måte som gir brukerne opplevelseskvaliteter ved bare å være der, med høy standard i planløsninger, interiør og bygningsmessige detaljer. *Idea Store* lar seg inspirere og låner elementer fra de beste ideene i andre bygg og konsepter, både innenfor utdanning, detaljhandel, gallerier, reiselivsbedrifter og fornøylesanlegg. Den fysiske utformingen av *Idea Store* baserer seg på en tenkning ”utenfor boksen” av hva et bibliotekbygg normalt er.

Idea Store er et læringscenter, men ikke for ”hardt arbeid”. Det legges derimot stor vekt på lystbetont studieaktivitet, underholdning, forestillinger og utstillinger med skjermer, videovegger, butikker, verksteder og kafeer i et integrert miljø. Det finnes utleie av ”learning labs”, tilbud for helserådgivning, arbeidsformidling og annet. Frivillig sektor har tilgang på kontorer og møteplassfasiliteter.

Det er et ufravikelig krav at *Idea Store* plasseres i bydeler eller bygningsmiljøer hvor det er stor aktivitet fra før av; kjøpesentre, kinoer, kulturhus, utdanningsinstitusjoner etc. er foretrukne naboer. Se www.ideastore.co.uk/

Idea Store er et bibliotekkonsept i krysningsfeltet mellom forretning, kulturanlegg, læringssted og nærmiljøsentre

3. Avslutning

Det ligger ikke i mandatet til denne rapporteringen fra framtidswerkstedene å evaluere de konseptideene som er kommet opp, utover det tilløp til evaluering som naturlig alltid ligger i en redigeringsvirksomhet, slik vi har gjort rede for. Foresightarbeidet har, slik vi har lagt det opp i dette prosjektet, flere målsettinger:

For det første har det vært et mål å skape deltakelse og forankring slik at flere personer og miljøer identifiserer seg med verdiskapningsprosjektet og Fritzøe eiendomsbestrebelse med å skape en utvikling av Mølla som er mest mulig hensiktsmessig langs flere parallelle og delvis kryssende hensyn.

For det andre har det vært et mål for dette prosjektet, som i alt foresightarbeid, å bryte tankemønstre og generere mange små og gjerne ”rare” ideer i stedet for ”den ene store” ideen. Ingen er så klok alene som vi er sammen, heter det gjerne i denne tradisjonen, så får ettertiden avgjøre om noen av de ideene som har kommet til overflaten har flyteevne.

For det tredje er det et mål å skape gode forutsetninger for strategiske valg. Foresight uten etterfølgende handling er tomme slag i luften. Resultatet av prosessen(e) overleveres derfor med dette til oppdragsgiver både med håp om- og under forutsetninger av at det kan styrke det samlede beslutningsgrunnlaget som videre strategiske valg er avhengig av.

Slik vi fra Telemarksforskning vurderer situasjonen, kan det se ut som den eller de konseptene som verdiskapningsprosjektet og Fritzøe eiendom (eventuelt) finner det interessant å gå videre med, organiseres som et utviklingsprosjekt under et mer konvensjonelt og presist prosjektstyringsregime.

Referanser

- Hva vil vi med Verdiskapningsprosjektet i Hammerdalen? Eiri Elvestad, HIVE-notat, 2008.
- Hvordan skape innovative nettverk? Anne Gaustad, Magma, oktober 2008.
- Kulturmiljøvurdering i Hammerdalen – Larvik, NIKU Rapport 28, Sveinung Krokann Berg, Lars Jacob Hvinden-Haug, Kari Charlotte Larsen, 2009.06.15
- Larvik kommunes kommuneplan 2007-2019
- Stortingsmelding nr. 22 (1999-2000) - Kjelder til kunnskap og oppleving
- www.ra.no/verdiskapningsprogrammet
- www.fritzoebuk.no
- www.forskningsradet.no/foresight

Appendiks

OPPMØTE - MØLLA Minner & Muligheter			
NAVN		31.mar	05.mai
Aina Aske	Larvik kommune	x	x
Alv Skogstad Aamo	Dark arkitekter	x	x
Andreas Lindahl Flaaten	Gründerelev	x	
Anita Norli	Stipendiat	x	
Anne Skrede	Mølla Atlierfelleskap	x	x
Anne Verde	Larvik folkebibliotek	x	x
Are Thorkildsen	HIVE	x	
Arnfinn Malme	Larvik kommune	x	x
Bjørn Flattum Pran	Ungt entreprenørskap	x	x
Bjørn Sjølie	Mølla Atlierfelleskap	x	x
Bård Jervan	Mimir	x	x
Eldbjørg Tenvik	Kulturkontoret Larvik komm	x	
Elin Malmquist	Arkitektstudent	x	
Elin Rusti	Studio Nille	x	
Elise Blakstad	Møllekunstner	x	x
Erik Eliassen	HIVE	x	
Eva Heum	Skattekestesjef	x	x
Geir Aune	Arkitektstudent	x	
Geir Ellefsen	Allergro	x	
Gillian Hockly	Heyerdahlbyen	x	
Hege Lundh	Arena Larvik	x	
Hege Voll Midgaard	Moverme	x	
Iben Brinch Jørgensen	Stipendiat	x	
Jan Arvid Kristengård	Larvik kommune	x	x
Jan O. Holte	Møllekunstner	x	x
Jan-Egil Woll	Moss komm og Møllebyen	x	
John Gesager Nilsen	Møllekunstner		x
Johanne Marie Hansen-Krone	Kvinner og kunst	x	
Kaja Lauten	Studio Nille og Bølgen	x	
Kamilla Krane	Designer	x	
Karin Gustavsen	Telemarksforskning	x	
Kjell Åge Bach	Fritzøe Eiendom As	x	
Knut Pihl	Heyerdahl Instituttet	x	x
Kåre Christoffersen	Stavern Event	x	
Lars U. Kobro	Telemarksforskning	x	x
Lisbeth Svanes	Fritzøe Eiendom AS	x	x
Marianne Irgens	Visit Stavern	x	
Marion Th Lund	Møllekunstner	x	x
Monica Gjertsen Steinbakken	Larvik Kommune	x	x

Per Bjønnes Kristiansen	Selvstendig	x	
Per-Harald Nilson	Tau Scene og Sandnes kommune	x	
Ragnar Ridder-Nielsen	Langestrand Nyttige selskab	x	x
Reidun Herregården	Møllekunstner	x	x
Roy Dahl	11musikk	x	x
Rune Erling Pedersen	Lillegull	x	
Stein Grimsrud	Treschow Fritzøe	x	
Suzanne Swärd	Event Express	x	
Svein Almedal	Vestfold FK	x	
Svein Herregården	Becks Brasseri	x	
Thor Eika	Treschow-Fritzøe AS	x	
Tone Anderssen	Kulturhusets styre	x	
Ase Bustanes	Riksantikvaren	x	
Trond Åsheim	Drammensviter	x	
Vidar Askland	Fotograf	x	
Yngve Rakke	Fotograf	x	
Øyunn Winther	Stavern Kunst m.m.	x	

MØLLA

MINNER & MULIGHETER

31. MARS OG 5. MAI 2009

COSE Illustrasjon

Et framtidswerksted for verdiskapning i Hammerdalen, Larvik

Det foregår mye spennende byutvikling i Larvik for tiden! Farris Bad hotell åpner i mars, Arena Larvik og nye Thor Heyerdahl videregående skole åpner i august og Kulturhuset Bølgen åpner i oktober. Men det er ingen grunn til å hvile på laurbærene. Det er nye muligheter og utfordringer som venter!

Vil du være med?

Treschow-Fritzøes store møllebygning på nesten 10 000 m² over 8 etasjer ligger sentralt i Hammerdalen. Se illustrasjon i egen pdf. I dag brukes deler av bygget til atelier i et organisert kunstnerfellesskap.

Hva kan bygningskomplekset brukes til i framtiden? Hvordan kan grunneieren best utvikle eiendommen? Hvilken bruk vil være den beste for den samlede byutviklingen? Hva vil publikum ha? Hva finnes det et marked for? – Spørsmålene er mange, og svarene er ikke opplagte. Derfor ønsker vi å tenke litt utenfor boksen.

Vil du være med oss og dele av din tid, erfaring og idérikdom? Vi inviterer til to framtidswerksteder og vil gjerne ha deg med på begge.

Framtidswerksted 1:

Mølla – Minner & Muligheter, Sliperiet i Hammerdalen tirsdag 31. mars.

Vi begynner med en befaring i bygget kl. 09.00. Deretter går vi over i Sliperiet og får noen små «postkort» fra andre steder hvor gamle industribygg har gjenoppstått med nytt liv. Deretter bruker vi dagen sammen til å skape nye bilder av framtiden. Vi vil holde på til kl. 18.00.

Alle deltakere inviteres til middag på Farris Bad umiddelbart etter at vi er ferdige (kl.18.00)

Prosessene vil fasiliteteres av Lars Ueland Kobro. Han er en erfaren prosessveileder fra Telemarksforskning.

Vi vil gjerne ha din tilbakemelding på om du kommer den 31. mars og om du blir med på middagen. Meld fra til: kobro@tmforsk.no innen tirsdag 23. mars!

Spørsmål om invitasjonen/prosjektet rettes til Lars Ueland Kobro, Telemarksforskning, tlf. 909 42 561

Framtidswerksted 2:

Sliperiet i Hammerdalen, tirsdag 5. mai – sett av dagen!

Vennlig hilsen
Lisbeth Svanes
Fritzøe Eiendom AS

ARRANGØR: Verdiskapningsprogrammet, i samarbeid med Treschow-Fritzøe

VERDISKAPNINGSPROGRAMMET Hammerdalen er et kulturminneområde av stor nasjonal verdi. Området er derfor plukket ut av Riksantikværen og Miljøverndepartementet som ett av elleve områder hvor det jobbes systematisk med å kombinere kulturminneverdier og ny verdiskapning. Hovedmålet med verdiskapningsprosjektet er å utvikle områ-

dets kulturarv til nye verdier for grunneier og lokalsamfunn, regionalt og nasjonalt. Prosjekteiere er Treschow-Fritzøe AS, Larvik kommune, UNK, Høgskolen i Vestfold og Vestfold fylkeskommune. Framtidswerkstedet for Mølla inngår som tiltak i verdiskapningsprogrammet. Se eget faktaark vedlagt epost som pdf.

PROGRAM WORKSHOP 31. MARS	
09:10:00	Befaring i Mølla
09:50:00	Fotosession
10:00:00	Velkommen
10:10:00	Lars Kobro Introduksjonsforedrag
10:25:00	Presentasjoner - Postkort
11:05:00	Økt 1: Åpningsfase
12:15:00	"Supperåd" - lunsjdugnad
13:30:00	Presentasjoner - Postkort
14:15:00	Ide - evaluering
15:45:00	Kaffepause
16:00:00	Presentasjoner - Postkort
16:30:00	Presentasjoner fra gruppene
17:30:00	Avrunding
17:35:00	Avmarsj til middag
18:00:00	Middag Farris Bad

PROGRAM WORKSHOP 5. MAI	
09:30:00	Velkommen, oppsummering etter 1. verksted
10:00:00	Presentasjon av oppgaver
10:15:00	Kaffe
10:30:00	Arbeidsøkt 1 – IGP - Fasilitering
11:45:00	Plenum
12:00:00	Lunsj
12:45:00	Oppgavebeskrivelse
13:00:00	Arbeidsøkt 2 - fasilitering
14:30:00	Plenum, presentasjon og debatt
15:30:00	Slutt

